

RAAP-NOTITIE 3303

Plangebied Grebbedijk 28 te Wageningen

Gemeente Wageningen

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Van Westreenen B.V.

Titel: Plangebied Grebbedijk 28 te Wageningen, gemeente Wageningen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: november 2009

Auteur: *drs. E.I. Schuurman*

Projectcode: WAGD

Bestandsnaam: NO3303_WAGD.doc

Projectleider: drs. E.I. Schuurman

Projectmedewerker: drs. H.N. de Jong

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 37598

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. S.W. Jager

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Van Westreenen B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in oktober 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw van een woning aan de Grebbedijk 28 te Wageningen in de gemeente Wageningen. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische overblijfselen) uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd en een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit de Romeinse tijd. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied evenwel geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van (een) intacte archeologische vindplaats aangetroffen.

Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen geen aanvullend archeologisch vooronderzoek te laten verrichten en het plangebied vrij te geven.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek kan contact opgenomen worden met de gemeente Wageningen.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader en doelstelling	5
1.2 Administratieve gegevens.....	5
1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen.....	5
2 Bureauonderzoek	6
2.1 Methoden	6
2.2 Resultaten	6
3 Veldonderzoek	8
3.1 Methoden	8
3.2 Resultaten	8
4 Conclusies en aanbevelingen	9
4.1 Conclusies.....	9
4.2 Aanbevelingen	9
Literatuur	10
Gebruikte afkortingen	10
Verklarende woordenlijst	10
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	11
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	13

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Van Westreenen B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in oktober 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw van een woning aan de Grebbedijk 28 te Wageningen in de gemeente Wageningen. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (circa 0,3 ha) ligt ten westen van de Grebbedijk, om precies te zijn direct ten westen van het woonerf Grebbedijk 28 (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 39F van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 171.759/440.107.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek omvatte een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar tabel 1. Achterin dit rapport is voorts een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen en worden enkele vaktermen beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- historisch kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- de archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Wageningen (Van den Berghe, 2008).

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Uit recente luchtfoto's uit Google Earth blijkt dat het plangebied deels bebouwd is met schuren en deels uit grasland bestaat.

Geo(morfo)logie

Het plangebied maakt deel uit van het uiterwaardengebied van de Nederrijn. Hierbinnen vormt het onderdeel van een zone van overslaggronden uit de latere Nederrijnfase (Van den Berghe, 2008). Deze overslaggronden zijn het gevolg van dijkdoorbraken, waarbij een waaivormig pakket dijkdoorbraakafzettingen achter de dijk is afgezet. Overslaggronden bestaan uit kleiig, grindrijk zand.

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

In ARCHIS staan geen archeologische monumenten geregistreerd in de nabije omgeving van het plangebied. Wel is een archeologische vindplaats bekend direct ten oosten van het plangebied, ter hoogte van het huidige woonhuis (ARCHIS-waarnemingsnr. 7267; catalogusnr. 2). Volgens ARCHIS is hier een bewoningslaag vastgesteld die op grond van een fragment aardewerk gedateerd kan worden in de Romeinse tijd. Er moet echter serieus rekening mee worden gehouden dat deze vindplaats foutief is vastgelegd. De desbetreffende ARCHIS-waarnemingsnummer maakt namelijk gewag van het toponiem 'De Kleine Doove, terwijl een dergelijk toponiem onbekend is uit de omgeving van de Grebbedijk 28.

Historische kaarten

Omstreeks 1832 was nog geen bebouwing aanwezig ter hoogte van het plangebied. Omstreeks 1870 lijkt wel bebouwing te zijn (watwaswaar.nl).

Gespecificeerde archeologische verwachting

Door de mogelijke aanwezigheid van een archeologische vindplaats in de onmiddellijke nabijheid en op basis van de archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Wageningen geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit de periode Romeinse tijd t/m Nieuwe tijd. De eventuele archeologische resten zijn door de overslaggronden goed afgedekt en hierdoor mogelijk goed bewaard gebleven.

Archeologische resten kunnen in de overslaggronden verwacht worden - in dat geval gaat het om losse vondsten (vondsten zonder een archeologische context) - of in de onderliggende afzettingen. In het laatste geval is het aannemelijk dat het om een gesloten vondstcomplex gaat.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een karterend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn 5 boringen verricht. Op grond van het geringe oppervlakte van het terrein en de aanwezigheid van oppervlaktebebouwing zijn de boringen niet in een grid gezet, maar zo gelijk mogelijk over het plangebied verdeeld (figuur 1). In de directe omgeving van boring 1 zijn meerdere pogingen gedaan om een boring te zetten, maar in alle gevallen stuitte de boor op een ondoordringbare laag. Mogelijk houdt deze laag verband met een betonnen vloer. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten archeologische resten uit Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 3,00 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Met uitzondering van boring 1 worden de boringen gekenmerkt door een bouwvoor van 30-40 cm die bestaat uit sterk siltig, matig grof, bruingrijs zand. Ter hoogte van boring 1 is een verstoring waargenomen die tot 60 cm -Mv reikt. Onder de verstoorde bovenlaag bevinden zich overslagafzettingen bestaande uit klei en zand met grind. Dit pakket is lichtbruingrijs. Op maximaal 75 cm -Mv gaan de overslagafzettingen over in lichtbruingrijze oeverafzettingen die bestaan uit matig siltige klei (met ijzer en mangaan). Naar beneden toe worden de oeverafzettingen lichter van kleur. Tussen 250 en 290 cm -Mv zijn voorts beddingafzettingen aangetroffen. Het betreft lichtgrijs, licht siltig, matig grof zand (zonder ijzerinfiltratie).

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen, in welke vorm dan ook. Hieruit mag worden afgeleid dat zich ter hoogte van het plangebied geen archeologische overblijfselen bevinden. Ook heeft het onderzoek geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in de directe omgeving van het plangebied.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op grond van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat bij de uitvoering van de werkzaamheden zeer waarschijnlijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied namelijk geen aanwijzingen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in (de directe nabijheid van) het plangebied.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS) .

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig bureauonderzoek kan contact opgenomen worden met de gemeente Hengelo.

Literatuur

- Berghe, K.J. van den**, 2008. Gemeente Wageningen: een archeologische waarden- en verwachtingskaart met AMZ-adviezen. *RAAP-rapport* 1535. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
CMA	Centraal Monumenten Archief
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

afzetting

Neerslag of bezinking van materiaal.

archeologische verwachtingskaart

Een kaart waarop in vlakken staat aangegeven waar archeologische vindplaatsen kunnen worden verwacht. De kaart is het resultaat van een systematische analyse van relevante gegevens (kennis over locatiekeuze, fysische geografie, statistische relaties, etc.). De analyse is statistisch onderbouwd en wordt uitgevoerd met een GIS.

oeverafzetting

Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend zandige kleiafzettingen.

overslagafzetting

Doorgaans bij dijkdoorbraak gevormde afzetting; sediment achter het wiel of kolkgat neergelegd en grotendeels daaruit afkomstig.

uiterwaard

Een strook land langs een rivier tussen zomerbedding en rivier(winter)dijk die bij hoge waterstand onderloopt.

vindplaats

Plaats waar archeologisch materiaal is verzameld of te verzamelen is.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart op uitsnede van de archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Wageningen (Van den Berghe, 2008).

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Archeologische perioden		Datering (gekalibreerd)
Nieuwe tijd		
Middeleeuwen	Laat	1500
	Vroeg	1050
Romeinse tijd	Laat	450
	Midden	270
	Vroeg	70 na Chr.
IJzertijd	Laat	12 voor Chr.
	Midden	250
	Vroeg	500
Bronstijd	Laat	800
	Midden	1100
	Vroeg	1800
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
	Midden	2850
	Vroeg	4200
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900 / 5300
	Midden	6450
	Vroeg	8640
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
	Midden	35.000
	Vroeg	300.000

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

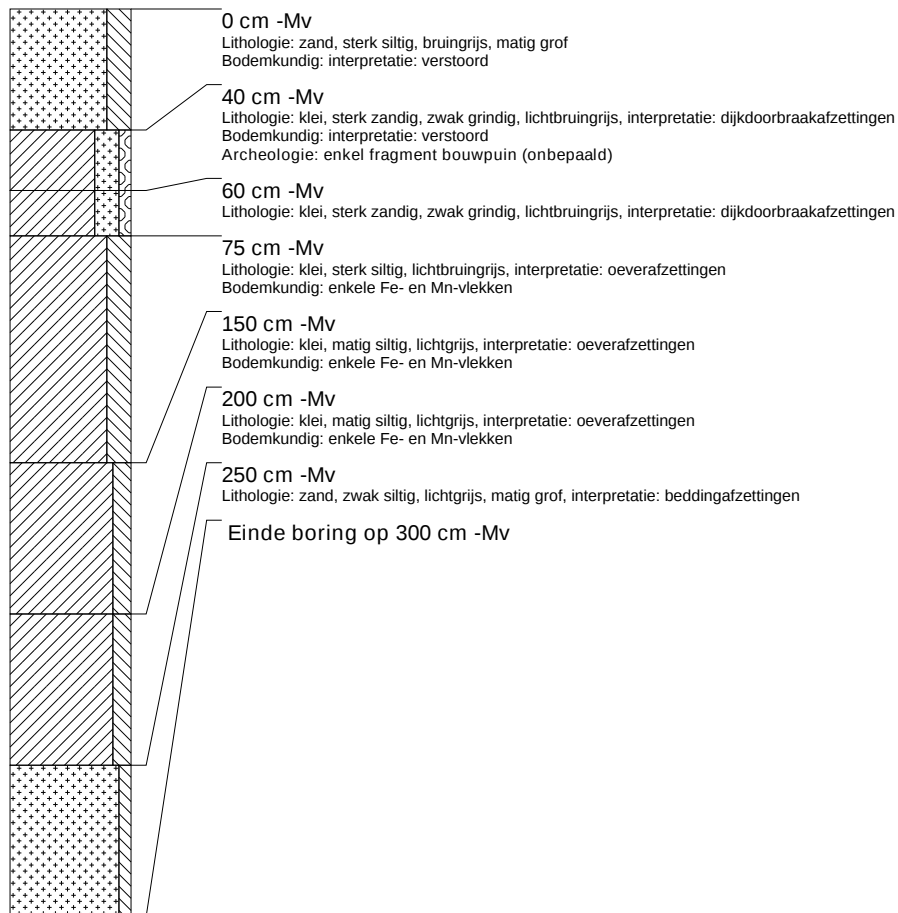

Figuur 1. Boorpuntenkaart op uitsnede van de archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Wageningen (Van den Berghe, 2008).

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

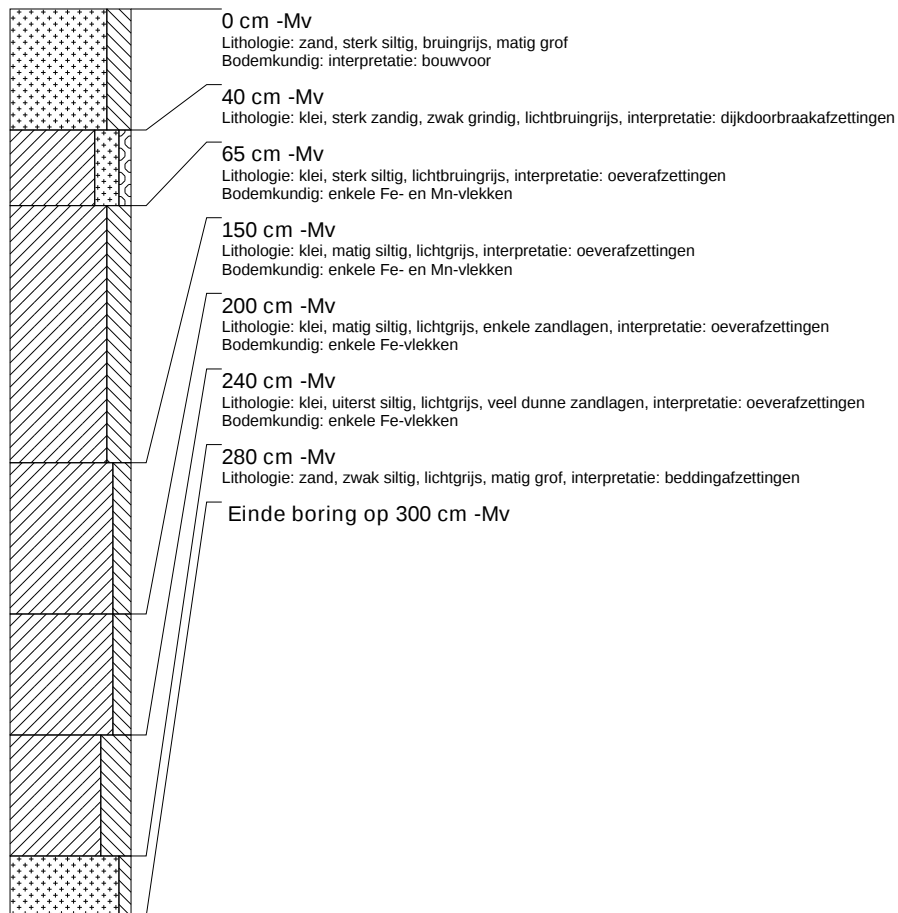
boring: WAGD-1

beschrijver: HDJ/LS, datum: 22-10-2009, X: 171.720, Y: 440.097, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: lokaal coördinaatsysteem, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Wageningen, plaatsnaam: Wageningen, opdrachtgever: Van Westreenen B.V., uitvoerder: RAAP Oost

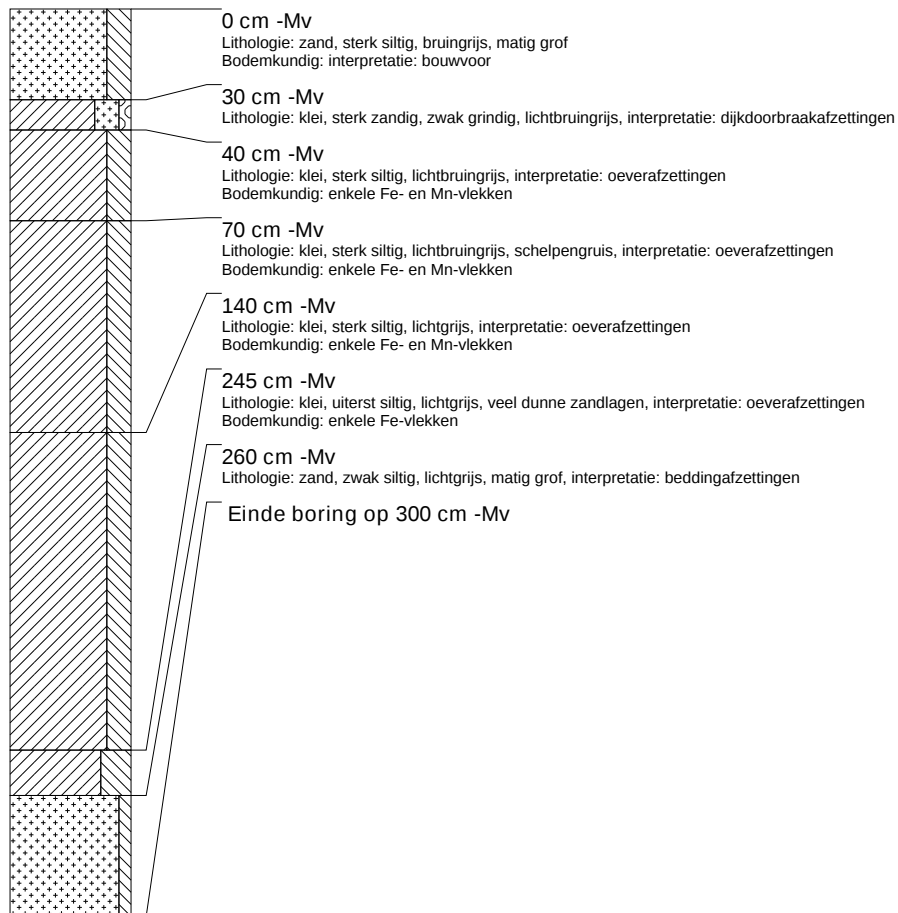
boring: WAGD-2

beschrijver: HDJ/LS, datum: 22-10-2009, X: 171.766, Y: 440.106, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: lokaal coördinaatsysteem, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Wageningen, plaatsnaam: Wageningen, opdrachtgever: Van Westreenen B.V., uitvoerder: RAAP Oost

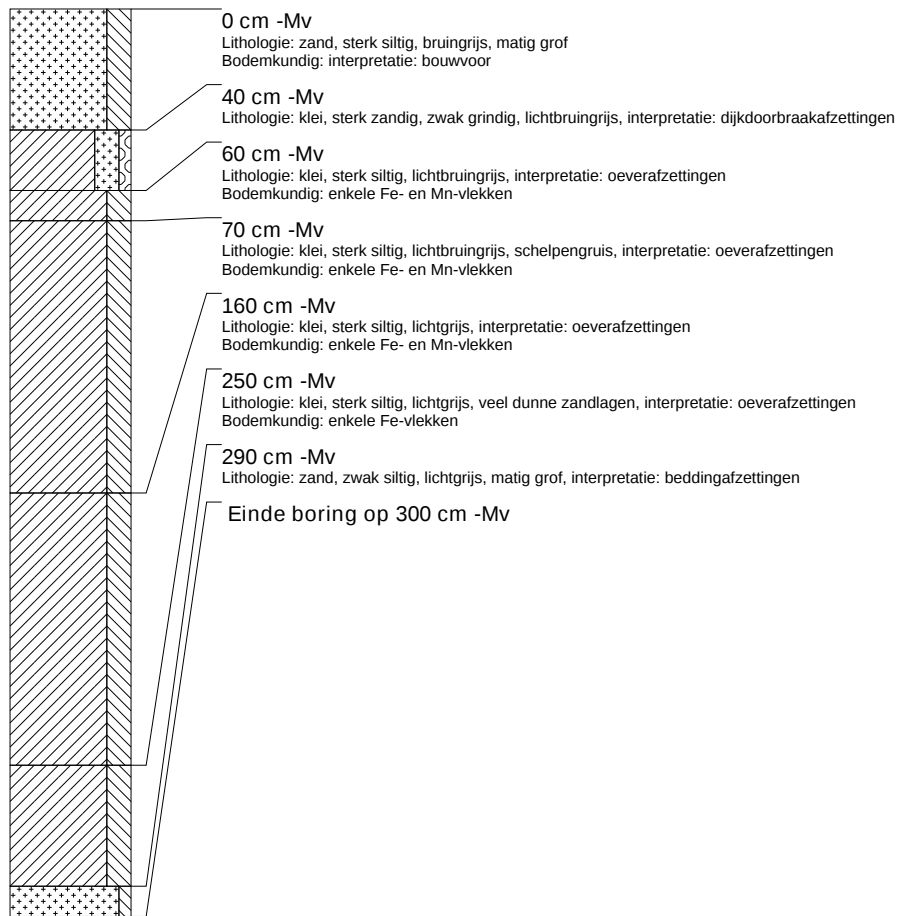
boring: WAGD-3

beschrijver: HDJ/LS, datum: 22-10-2009, X: 171.744, Y: 440.123, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: lokaal coördinaatsysteem, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Wageningen, plaatsnaam: Wageningen, opdrachtgever: Van Westreenen B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: WAGD-4

beschrijver: HDJ/LS, datum: 22-10-2009, X: 171.769, Y: 440.118, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: lokaal coördinaatsysteem, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Wageningen, plaatsnaam: Wageningen, opdrachtgever: Van Westreenen B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: WAGD-5

beschrijver: HDJ/LS, datum: 22-10-2009, X: 171.793, Y: 440.113, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: lokaal coördinaatsysteem, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Wageningen, plaatsnaam: Wageningen, opdrachtgever: Van Westreenen B.V., uitvoerder: RAAP Oost

